

Krivična dela protiv službene dužnosti

Korupcija

Piše: Igor Isailović

„Korupcija“ je kancer pravnog sistema, posle koga nastaje anarhija kao drugi nivo ove „bolesti“. Nažalost, naš pravni sistem je već dugo u lošem stanju, tako da s vremena na vreme osetimo i sve elemente „metastaze“. Upravo je to odlučujuća činjenica što našu privredu zaobilaze ozbiljnije investicije i zbog čega je apatija zahvatila najveći deo stanovništva. Poslednjim ispitivanjima na svetskom nivou, stručnjaci su ocenili da je u Srbiji korupcija poprimila takve razmere, da je svrstana među 30 najkorumpiranijih zemalja u svetu, pa je sasvim normalno da iole ozbiljan investitor zaobilazi našu zemlju, te svoj novac ulaže u zemlje u okruženju.

Država je, naime, a i šira javnost, svesna ozbiljnosti ovog problema, te smo svedoci da je bilo dosta pokušaja kako bi se suzbilo izvršenje krivičnih dela iz ove oblasti, u Krivičnom zakoniku krivičnih dela sistematizovana u oblast pod nazivom krivična dela protiv službene dužnosti. Međutim, do sada, nijedna akcija vlasti (zakonodavne i izvršne) nije dala zahtevane rezultate.

Šta pogoduje razvoju korupcije

Neprecizni propisi – diskrecona ovlašćenja postupajućih organa

More propisa (Giljotina), koji su pri tom jako neprecizni i često kontradiktorni, stvaraju mogućnost da od organa koji primenjuje propise, u ne malom broju slučajeva zavisi da li će se doneti određeno rešenje ili neće. Upravo takva nepreciznost krči put raznim malverzacijama na relaciji stranka postupajući organ tj. upravo to diskrecono ovlašćenje postupajućeg organa jeste ono što se zloupotrebljava. Tako da su u praksi svima već poznati primeri da zakon nije jednak za sve, jer određene stranke dobijaju pozitivna rešenja, dok druge stranke u identičnim situacijama dobijaju negativna rešenja.

Primeri ovakve prakse su toliko očigledni da zaslužuju posebnu stranicu u dnevnim novinama i to u rubrici „verovali ili ne“.

Tako na primer:

- jedna stranka uknjiži svoje pravo svojine u zemljišnim knjigama za 15 minuta, a druga stranka to isto uradi, ali za više od godinu dana;
- za isto krivično delo lider jedne političke stranke bude uslovno osuđen, a za identično delo drugo lice bude osuđeno na efektivnu kaznu zatvora;
- sud u roku od jednog dana ukine rešenje o pritvoru za lice za koje postoje indicije da je pokušao izvršenje krivičnog dela ubistva, a u pritvoru i po više godina drži ljude za koje se posle 4 godine utvrdi da su bili nevini, itd.

Dobar primer kako bi organi trebalo da funkcionišu, jer je postupajući organ i nema puno diskreconih ovlašćenja, jeste Agencija za privredne registre.

Naime, danas je sasvim normalno da pred ovim organom bilo ko, bilo kada, u veoma razumnom roku reši bilo koji registracioni predmet.

Neefikasno pravosuđe

Društvo će pobediti u borbi protiv korupcije samo i samo ako ima efikasno i pravredno pravosuđe. Svedoci smo, naime, da je u poslednjim par godina država pokrenula opsežne akcije radi suzbijanja korupcije, pa su lišeni slobode ljudi za koje je bilo sumnje da su pripadnici „komunalne“, „saobraćajne“, „putarske“ itd. „mafije“. Međutim, rezultati su bili poražavajući, za 5

godina od kako su započeti postupci još nema pravosnažnih odluka, a u većini postupaka sud je prekršio osnovna ljudska prava zagarantovana Evropskom poveljom o ljudskim pravima, jer je sud prekršio pravo na suđenje u razumnom roku, te je pravo na određivanje pritvora zloupotrebljeno. Sličnu odluku doneo je i Ustavni sud postupajući po ustavnoj žalbi jednog od pritvorenika, ali postupajući sud ni danas nije ukinuo ovu radikalnu meru obezbeđenja prisustva okrivljenog na postupku. Dakle, umesto odlučne borbe sa korupcijom, država je suočena sa novim problemom da u očima evropske i svetske javnosti bude država u kojoj se masovno krše ljudska prava.

Pravosuđe je najviše neefikasno iz razloga što postupci počinju tako što tužilaštvo dobije informaciju da se određena grupa ljudi udružila da vrši krivična dela iz ove oblasti i po pravilu izdaje naredbu za određivanje mere prisluškivanja i praćenja određene grupe ljudi, kako bi se uverilo u tačnost informacije.

Već iz prvih informacija, prvih dana primene mere, tužilaštvo može da utvrdi da li su lica izvršila delo ili nisu. I umesto da nakon prvih prikupljenih dokaza usledi odlučna intervencija organa reda, tužilaštvo i policija u maksimalnom roku trajanja ove mere nastavljaju sa primenom mere i na taj način omogućuje grupi, koja je pod prismotrom, da poprilično ošteti državni budžet, pa tako, umesto da predmet sadrži opis jedne ili

dve radnje izvršenja dela, on sadrži opis i preko više stotina radnji izvršenja.

Nakon ove greške obično usledi druga greška, a to je da se posle spektakularne akcije lišavanja slobode pokrene istraga, odredi pritvor i u istrazi, koja po pravilu traje 6 meseci (jer toliko i može da traje pritvor u ovoj fazi istrage), istražni sudija ne sasluša ni 10-ak svedoka (za čije mu je saslušanje inače potrebno svega 2 radna dana).

Nakon toga, a po pravosnažnosti optužnice, predsednik veća dobija optužnicu na više stotina stranica, dobija transkripte prisluškivanih telefonskih razgovora (koji su obično diskutabilni, jer organi ili nisu imali naredbe za prisluškivanje ili je postupak izdavanja naredbi krajnje diskutabilan) na više hiljada strana, i dobija predlog za saslušanje više desetina svedoka. Dakle, suludo je, nakon grešaka sprovedenih u predistražnom i istražnom postupku, očekivati da se glavni pretres završi u kratkom roku.

Sa druge strane, neefikasno pravosuđe u drugim postupcima stvara pogodno tle za korupciju u pravosuđu. Naime, bar osnov sumnje za ovakvu tvrdnju jeste činjenica da određeni, istovrsni postupci kod istog sudije, u jednom predmetu traju 5 meseci, a u drugom predmetu i do 5 ili 15 godina.

Diskrecona prava sudija da odlučuju o najvažnijem ljudskom pravu (pravu na slobodu kretanja) često su predmet stručnih nagađanja da tu „nisu čista posla“, jer se često dešava da mera pritvora jednom od okrivljenih bude određena, a

drugom okrivljenom u istom postupku ne bude određena, iako su okrivljeni za isto krivično delo, iako su pod istim uslovima lišeni slobode, iako postoje ili ne postoje razlozi za određivanje pritvora i za jednog i za drugog okrivljenog.

Reakcija javnosti

U odlučnoj borbi protiv ovog ogromnog problema potrebno je da bude uključen i javni radiodifuzni servis, jer je jako bitno da javnost zauzme diametralno drugačiji stav prema ovom problemu, a ne kako je to do sada bio slučaj. Javnost bi trebalo da bude upoznata sa svim posledicama koje nosi problem korupcije.

Dosadašnji pokušaji da se suzbije korupcija

Do sada je vlast, kao što je to naglašeno, sa manje uspeha pokušavala da iskoreni korupciju. Vlast je pokušala da suzbije korupciju:

- spektakularnim akcijama hapšenja,
- „kozmetičkim“ izmenama propisa,
- formiranjem antikorupcijskih komisija (koje nisu i nemaju bilo koju ozbiljniju polugu vlasti, ali ni razrađen sistem za borbu protiv korupcije)

Svi dosadašnji pokušaji nisu iskorenili korupciju, već su samo jedni ljudi zamenjeni drugima.

Šta bi trebalo preduzeti da bi se suzbila korupcija?

Prva stvar koju bi država trebalo da preuzme kako bi suzbila korupciju jeste:

- sprovesti odlučan postupak „giljotine propisa“,
- propisati jasne rokove za donošenje rešenja, presuda i drugih odluka, te da se svako odstupanje od propisanih rokova smatra opravdanim razlogom za razrešenje odgovornog lica,
- na ključne pozicije imenovati dokazane i odlučne kadrove,
- drastično uvećati zarade sudija, tužioca, opštinskih organa uprave,
- ukinuti krivično delo davanja mita ili bar propisati da se lice koje je dalo mito može osloboditi kazne, ukoliko prizna da je i kome je dalo mito (na taj način bi bio „otvoren“ do sada „zatvoreni krug“ korupcije);
- da se krivični postupci vode protiv svih i odmah čim se sazna da je bilo ko izvršio krivično delo, a ne da se dozvoli da se organizovana grupa dobro razvije i osnaži;
- da se u postupcima za krivična dela „korupcije“ postupa hitno i bez prekida;
- da se svako ko ukaže na izvršenje ovog dela adekvatno zaštiti pa čak i nagradi;
- da se u svakom organu uvede unutrašnja kontrola koja bi ozbiljno postupala po pritužbama građana, a ne kako je to do sada bio slučaj, da se pritužbe ili ne razmatraju ili se redovno odbijaju bez odgovarajućeg obrazloženja.

Na kraju se nameće zaključak da smo svi karike u lancu odlučne borbe države protiv korupcije i da nam je dužnost da svako na svoj način preduzme odlučne korake u borbi protiv ove opake bolesti, koja razara naš pravni sistem. ■

Autor je advokat,
partner Advokatske kancelarije
Simeunović-Ikonović-Isailović

